



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta  
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ  
Theologiæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

4 Vtrum prudentia sit virtus necessaria homini.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)



AD PRIMVM ergo dicendum, quòd cum aliquis habens artem operatur malum artificium, hoc non est opus artis, immo est contra artem: sicut etiam cū aliquis sciens uerum mentitur, hoc quod dicit, non est secundum scientiam, sed contra scientiam. unde sicut scientia se habet ad bonum semper, ut dictum est, ita & ars: & secundū hoc dicitur uirtus. In hoc tamen deficit a perfecta ratione uirtutis, quia non facit ipsum bonum usum, sed ad hoc aliquid aliud requiritur, quauis bonus usus sine arte esse non possit.

AD SECUNDVM dicendum, quòd quia ad hoc ut homo bene utatur arte, quam habet, requiritur bona uoluntas, quæ perficitur per uirtutem moralem: ideo Phil. dicit, quod artis est uirtus, scilicet moralis, in quantum ad bonum usum eius aliqua uirtus, scilicet moralis requiritur. Manifestum est enim, quod artifex per iustitiam, quæ facit uoluntatem rectam, inclinatur ut opus fidele faciat.

AD TERTIVM dicendum, quòd etiam in ipsis speculabilibus, est aliquid per modum cuiusdam operis pura, constructio syllogismi, aut orationis congrua, aut opus numerandi uel mensurandi, & ideo quicquid ad huiusmodi opera rationis habet speculatiui ordinatur, dicuntur per quandam similitudinem artes, scilicet liberales, ad differentiam illarum artium quæ ordinantur ad opera per corpus exercita, quæ sunt quodammodo seruales, in quantum corpus seruili-ter subditur animæ, & hoc secundum animam est liber. illæ uero scientiæ, quæ ad nullum huiusmodi opus ordinantur, simpliciter scientiæ dicuntur, non autem artes, nec oportet si liberales artes sunt nobiliores, quòd magis eis conueniat ratio artis.

ARTICVLVS III.

Virtus prudentia sit uirtus distincta ab arte.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quòd prudentia non sit alia uirtus ab arte. Ars enim est recta aliquorum opum, sed diuersa genera operum non faciunt ut aliquid amittat rationem artis. sunt enim diuersæ artes circa opera ual de diuersa. cum igitur etiam prudentia sit quædam ratio recta operum, uidetur quòd etiam ipsa debeat dici ars.

¶ 2. Præ. Prudentia magis conuenit cum arte, quam habitus speculatiui. utrumque enim eorum est circa contingens aliter se habere, ut dicitur in 6. Ethic. sed quidam habitus speculatiui dicuntur artes. ergo multo magis prudentia debet dici ars.

¶ 3. Præ. Ad prudentiam pertinet bene consiliari, ut dicitur in 6. Ethic. sed et in quibusdam artibus consiliari contingit, ut dicitur in 3. Ethic. sicut in arte militari, & gubernatiua, & medicinali. ergo prudentia ab arte non distinguitur.

SED CONTRA est, quòd Philosophus distinguit prudentiam ab arte in 6. Ethic.

RESPON. Dicendum, quòd ubi inuenitur diuersa ratio uirtutis,

ubi oportet uirtutes distingui. Dicitur est autem supra, quòd aliquis habitus habet rationem uirtutis ex hoc solum, quòd facit facultatem boni operis: aliquis autem ex hoc, quod facit non solum facultatem boni operis, sed etiam usum. ars autem facit solum facultatem boni operis, quia non respicit appetitum: prudentia autem non solum facit boni operis facultatem, sed et usum. respicit enim appetitum tanquam præsupponens rectitudinem appetitus, cuius differentia ratio est: quia ars est recta ratio factibiliū, prudentia uero est recta ratio agibiliū. Differt autem facere & agere, quia ut dicitur in 9. Metaph. factio est actus transiens in exteriorem materiam, sicut ædificare, secare, & huiusmodi: agere autem est actus permanens in ipso agente sicut uidere, uelle, & huiusmodi. Sic igitur hoc modo se habet prudentia ad huiusmodi actus humanos, qui sunt usus potentialium & habituum sicut se habet ars ad exteriores actiones, quia utraque est perfecta ratio respectu illorum, ad quæ comparatur. perfectio autem & rectitudo rationis in speculatiuis, dependet ex principiis, ex quibus ratio syllogizatur, sicut dictum est, quod scientia dependet ab intellectu, qui est habitus principiorum, & præsupponit ipsum in humanis actibus se habent finem, sicut principia in speculatiuis, ut dicitur in 7. Ethic. & ideo ad prudentiam, quæ est recta ratio agibiliū, requiritur, quòd hoc sit bene dispositus circa fines, quòd quidem est per appetitum rectum: & ideo ad prudentiam requiritur moralis uirtus, per quam fit appetitus rectus. bonum autem artificiale non est bonum appetitus humani, sed bonum ipsorum operum artificiale: & ideo ars non præsupponit appetitum rectum. & inde est quòd magis laudatur artifex, qui uolens peccare, quam qui peccare uolens. magis autem contra prudentiam est, quòd aliquis peccare uolens quam non, quia rectitudo uoluntatis est de ratione prudentiæ, non autem de ratione artis. Sic igitur patet, quòd prudentia est uirtus distincta ab arte.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd diuersa genera artificiale omnia sunt extra hominem; & ideo non diuersificatur ratio uirtutis: sed prudentia est recta ratio ipsorum actuum humanorum, unde diuersificatur ratio uirtutis, ut dictum est.

AD SECUNDVM Dicendum, quòd prudentia magis conuenit cum arte, quam cum habitibus speculatiuis quantum ad subiectum & materiam. utrumque enim est in opinatiua parte animæ, & circa contingens aliter se habere: sed ars magis conuenit cum habitibus speculatiuis in ratione uirtutis, quam cum prudentia, ut ex dictis patet.

AD TERTIVM Dicendum, quòd prudentia est bene consiliatiua de his, quæ pertinet ad totam uitam hominis, & ad ultimum finem uitæ humanæ, sed in artibus aliquibus est consilium de his quæ pertinent ad fines proprios illarum artium; unde aliqui in quantum sunt bene consiliatiui in rebus bellicis, uel nauticis, dicuntur prudentes.

Ar. 1. & q. 56. art. 3.

D. 237.

Sec. 16. 103. 6

art. 2. ad 2.

Cap. 8. post med. & lib. 5. c. 4. etiam a med. to. 5.

In corp. art.

Ar. præced.

le fig  
quo di  
sicut  
pars est  
fector  
hoc n  
princi  
a prin  
tum &  
diuidi  
dicum  
boni  
ellectus  
de soli  
quibus  
opinio  
eo non  
hi.  
quinta  
ima. ar  
ritum.  
aduer  
quod n  
in boni  
propri  
is. & mo  
in liti  
nam in r  
ad primi  
propria  
quod u  
aliquid  
opus ma  
ta boni  
ar.  
sione u  
dum, de  
oris dicit  
ad hoc q  
utatur ar  
ur uirtus  
enim nō  
faciendi  
fecti:  
est G  
fectissim  
e Deum,  
secundū  
ndū arte.

r. præced. arg. 3.

6. ethic. circa inq. omis.

Super quæst. quinta. g. 1. optima. arti. cuius quantitas.

In ar. in responso ne ad secundū, du. dum occurrit, eo q. author hic dicit cum Ar. in 6. Ethic. q. tam ars quam prudentia est in opinatiua parte anime, que ut ipi. f. in 6. Ethic. distinguitur genere a partiu. anime scientifica, & ut ipi. d. Th. ibi se. afficitur opinatiuum est cogitatio, scientifi. est autem intellectus. prudentia igitur in cogitatio. uenitur hic, & in q. præced. ar. 3. post. ta est in intellectu.

Ad hoc q. prudentia proculdubio est in intellectu ut se extendit ad singularia: propter q. oportet duo hic aduocare. Primo q. intellectus ut extrinsecus ad singularia, dicitur se ipsum & connotat cogitatio, q. est rō. particularis, quoniam dicitur q. intellectus p. seipsū cognoscat singulare aliquo modo. perfecta tamen & directio actus, qua lis conuenit prudentiæ, de singularib. singulariter non conuenit intellectui, nisi aditum sit sibi cogitatio, ut

Infra ar. 5. ad 1. & 2. q. 47. art. 2. ad 2.

Ca. 4. & 5.

Cap. 5.

Ca. 3. 10. 7.

Cap. 3. 10. 5.



